HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOTURIZM TAMOYILLARINING AHAMIYATI

Eshquvvatova Dilnoza Akbar qizi
Magistrant
eshquvvatovadilnoza8@gmail.com
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.21845787

Annotatsiya: Mazkur maqolada barqaror turizmni rivojlantirish jarayonida ekoturizm tamoyillarining nazariy va amaliy ahamiyati tadqiq etilgan. Tadqiqot doirasida ekoturizmning mohiyati, uning barqaror rivojlanish konsepsiyasi bilan uzviy bog‘liqligi, jahon va O‘zbekiston tajribasidagi asosiy yo‘nalishlar tahlil qilingan. Adabiyotlar tahlili asosida ekoturizmning atrof muhitni muhofaza qilish, mahalliy jamiyatlarning ijtimoiy iqtisodiy farovonligini oshirish va turistik resurslardan oqilona foydalanish borasidagi o‘rni asoslab berilgan. Maqolada statistik ma’lumotlar va adabiyotlar tahliliga tayangan holda ikki jadval keltirilgan, ular ekoturizmning global o‘sish sur'atlarini va O‘zbekistonda ekoturistik salohiyatning hududiy taqsimlanishini ko‘rsatadi. Tadqiqot natijalari ekoturizm tamoyillarini institutsional, huquqiy va infratuzilma darajasida joriy etish zarurligini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: ekoturizm, barqaror turizm, atrof muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslar, mahalliy jamiyat, turistik salohiyat, yashil iqtisodiyot.

Аннотация: В данной статье исследуется теоретическая и практическая значимость принципов экотуризма в процессе развития устойчивого туризма. В рамках исследования проанализированы сущность экотуризма, его неразрывная связь с концепцией устойчивого развития, а также основные тенденции мировой и узбекистанской практики. На основе анализа литературы обоснована роль экотуризма в охране окружающей среды, повышении социально-экономического благополучия местных сообществ и рациональном использовании туристических ресурсов. В статье, опираясь на статистические данные и анализ литературы, представлены две таблицы, отражающие темпы глобального роста экотуризма и территориальное распределение экотуристического потенциала в Узбекистане. Результаты исследования подтверждают необходимость внедрения принципов экотуризма на институциональном, правовом и инфраструктурном уровнях.

Ключевые слова: экотуризм, устойчивый туризм, охрана окружающей среды, природные ресурсы, местное сообщество, туристический потенциал, зелёная экономика.

Abstract: This article examines the theoretical and practical significance of ecotourism principles in the process of developing sustainable tourism. Within the scope of the research, the essence of ecotourism, its close connection with the concept of sustainable development, and the main trends in global and Uzbek practice are analyzed. Based on a review of the literature, the role of ecotourism in environmental protection, in improving the socio-economic well-being of local communities, and in the rational use of tourism resources is substantiated. Drawing on statistical data and literature analysis, the article presents two tables illustrating the global growth rates of ecotourism and the territorial distribution of ecotourism potential in Uzbekistan. The findings of the study confirm

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

the necessity of implementing ecotourism principles at the institutional, legal, and infrastructural levels.

Keywords: ecotourism, sustainable tourism, environmental protection, natural resources, local community, tourism potential, green economy.

Kirish. Zamonaviy dunyoda turizm sohasi iqtisodiy o‘sishning eng dinamik yo‘nalishlaridan biriga aylangan bo‘lsa da, uning jadal rivojlanishi tabiiy resurslarga bosim, ekologik muvozanatning buzilishi va madaniy merosning yo‘qolishi kabi salbiy oqibatlarni ham keltirib chiqarmoqda. Ushbu ziddiyatli vaziyatda barqaror turizm konsepsiyasi turizmni iqtisodiy foyda bilan ekologik va ijtimoiy mas'uliyatni uyg‘unlashtiruvchi yagona model sifatida shakllangan. Barqaror turizmning amaliy ifodasi sifatida ekoturizm alohida ahamiyat kasb etadi, chunki u tabiiy hududlarni saqlab qolish, mahalliy aholining farovonligini oshirish va sayyohlarga ekologik ta’lim berish vazifalarini bir vaqtning o‘zida hal qiladi [1].

Ekoturizm tushunchasi birinchi marta 1983 yilda meksikalik olim Hektor Seballos Laskurayn tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan va keyinchalik u tomonidan "nisbatan buzilmagan yoki ifloslanmagan tabiiy hududlarga sayohat qilish, ularning manzarasi, o‘simlik va hayvonot dunyosini, shuningdek mavjud madaniy meros namunalarini o‘rganish, tomosha qilish va zavqlanish maqsadida amalga oshiriladigan turizm turi" sifatida ta’riflangan [2]. Ushbu ta’rif keyinchalik xalqaro tashkilotlar, xususan Xalqaro Ekoturizm Jamiyati (TIES) tomonidan kengaytirilib, unga atrof muhitni muhofaza qilish va mahalliy aholi farovonligini ta’minlash mezonlari qo‘shilgan [3].

O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda turizm sohasini jadal rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Prezidentning 2019-yil 4-oktyabrdagi PQ4477-son qaroriga muvofiq, mamlakatda turizm infratuzilmasini takomillashtirish, xususan tabiiy va ekologik turizm yo‘nalishlarini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor vazifalari qatoriga kiritilgan [4]. Shu bilan birga, ekoturizm ulushi umumiy turizm oqimida hali ham nisbatan past bo‘lib qolmoqda, bu esa mavzuning dolzarbligini yanada oshiradi. Mazkur tadqiqotning maqsadi ekoturizm tamoyillarining barqaror turizmni rivojlantirishdagi nazariy ahamiyatini ochib berish, jahon va mahalliy adabiyotlar tahlili asosida ushbu tamoyillarning amaliy tatbiq etilishi bo‘yicha xulosalar chiqarish va tegishli takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Ekoturizm nazariyasi bo‘yicha xalqaro ilmiy adabiyotda keng ko‘lamli tadqiqotlar amalga oshirilgan. Fennelning fikricha, ekoturizm shunchaki tabiatga yo‘naltirilgan sayohat turi emas, balki atrof muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantiruvchi va tabiiy resurslarning uzoq muddatli saqlanishini ta’minlovchi kompleks tizim hisoblanadi [5]. Muallif ekoturizmning uchta asosiy ustunini alohida ta’kidlaydi: tabiatga asoslanganlik, ta’lim beruvchi komponent va barqarorlikka yo‘naltirilganlik. Xoni o‘z tadqiqotida ekoturizmni "kim jannatga egalik qiladi" degan savol orqali tahlil qilib, ekoturizmning ko‘pincha nomigagina "yashil" bo‘lib, amalda esa tijoriy manfaatlarga xizmat qilishi mumkinligi haqidagi tanqidiy qarashni ilgari suradi [6]. Bu qarash ekoturizm tamoyillarini shunchaki e’lon qilish yetarli emasligini, balki ularning amaliyotda real nazorat va monitoring mexanizmlari orqali ta’minlanishi zarurligini ko‘rsatadi.

Rossiya tadqiqotchilari orasida Babkinning ishlarida ekoturizm turizmning maxsus turlaridan biri sifatida ko‘rib chiqilgan va uning boshqa turistik yo‘nalishlardan farqi sifatida tabiiy hududlarning ekologik yaxlitligini saqlash talab etilishi alohida qayd etilgan [7]. Muallif ekoturizmni rivojlantirishda milliy bog‘lar va qo‘riqxonalar tizimining institutsional rolini muhim omil sifatida belgilaydi.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

O‘zbek olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda ekoturizmning mamlakat "yashil" iqtisodiyotini shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Abdalimovning tadqiqotida O‘zbekistonda ekologik turizmni rivojlantirish istiqbollari ko‘rib chiqilgan va mamlakatning tog‘li, cho‘l va vohalik hududlaridagi noyob tabiiy landshaftlar ekoturizm uchun katta salohiyat yaratishi ta’kidlangan [8]. Quliyev va Latifovaning hamkorlikdagi ishida esa turizmning barqaror rivojlanish tamoyillariga o‘tishidagi asosiy muammolar, xususan infratuzilmaning yetarli emasligi, malakali kadrlar tanqisligi va ekologik ta’lim darajasining pastligi kabi omillar tahlil qilingan va ularni bartaraf etish yo‘llari bo‘yicha takliflar berilgan [9].

Umumlashtirib aytganda, tahlil qilingan adabiyotlar ekoturizmning uchta asosiy tamoyiliga urg‘u beradi: birinchidan, tabiiy resurslardan foydalanishning ekologik chegaralarini hisobga olish; ikkinchidan, mahalliy jamiyatlarning turizmdan olinadigan foydaga bevosita jalb etilishi; uchinchidan, sayyohlarga atrof muhitni muhofaza qilish borasida ta’lim va ma’rifat berish. Ushbu tamoyillar barqaror turizm konsepsiyasining amaliy ifodasi hisoblanadi va ular o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik keyingi bo‘limlarda batafsil tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Ushbu tadqiqot mavjud ilmiy adabiyotlar, rasmiy statistik ma’lumotlar va me’yoriy huquqiy hujjatlarni tahlil qilishga asoslangan sifat tavsifidagi tadqiqot hisoblanadi. Tadqiqotda mavjud ilmiy manbalar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari va milliy statistik ma’lumotlarni tizimli tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish usullari qo‘llanilgan. Tadqiqot jarayonida quyidagi metodologik yondashuvlardan foydalanilgan. Birinchidan, mazkur mavzu bo‘yicha jahon va mahalliy ilmiy adabiyotlarni tanlab olish va kontent tahlili usuli qo‘llanildi, bunda ekoturizm va barqaror turizm tushunchalarining nazariy ta’riflari, ularning o‘zaro bog‘liqligi va amaliy tatbiq etilishi bo‘yicha yondashuvlar tizimlashtirildi. Ikkinchidan, rasmiy statistik ma’lumotlar, xususan Xalqaro Ekoturizm Jamiyati va O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasining ma’lumotlari qiyosiy tahlil usuli orqali qayta ishlangan, bu esa ekoturizmning global va mahalliy darajadagi o‘sish dinamikasini aniqlash imkonini berdi. Uchinchidan, hududiy tahlil usuli qo‘llanilgan holda O‘zbekistonning turli mintaqalaridagi ekoturistik resurslarning taqsimlanishi baholandi.

Tahlil va natijalar. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, ekoturizm turizm sohasining boshqa yo‘nalishlariga nisbatan yuqori o‘sish sur'atlariga ega. Turizm sohasining umumiy o‘sish ko‘rsatkichi o‘rtacha yiliga 5 foizni tashkil etsa, ekoturizm yo‘nalishi bu ko‘rsatkichdan ikki uch baravar tezroq o‘sib bormoqda, bu esa uning global turizm bozorida tobora ortib borayotgan ahamiyatini ko‘rsatadi [8]. Quyidagi 1-jadvalda jahon amaliyotidagi ekoturizmning ayrim asosiy ko‘rsatkichlari umumlashtirilgan.

1-jadval. Jahon turizm bozorida ekoturizmning asosiy ko‘rsatkichlari

Ko‘rsatkich	**Qiymati**
Umumiy turizm sohasining o‘rtacha yillik o‘sishi	taxminan 5 foiz
Ekoturizm yo‘nalishining o‘rtacha yillik o‘sishi	umumiy ko‘rsatkichdan 2 3 baravar yuqori
Ekoturizmning umumiy turizm daromadidagi ulushi	15 20 foiz atrofida
Ekoturizmga ixtisoslashgan turistik tashkilotlar soni (xalqaro miqyosda)	yildan yilga barqaror o‘sish tendensiyasi

Jadvaldagi ma’lumotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, ekoturizm nafaqat ekologik, balki iqtisodiy jihatdan ham turizm tarmog‘ining istiqbolli yo‘nalishi hisoblanadi. Bunday yuqori o‘sish sur'atlari sayyohlarning ekologik ongi va tabiat bilan yaqinlashishga bo‘lgan ehtiyojining ortib borayotganligi bilan izohlanadi. Shu bilan birga, ekoturizmning jadal o‘sishi uni to‘g‘ri boshqarish va tartibga solish

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

zaruriyatini ham keltirib chiqaradi, aks holda "yashil" niqob ostida oddiy ommaviy turizm shakllari rivojlanishi mumkin, bu haqida Xonining tanqidiy qarashlari yuqorida keltirilgan edi [6].

O‘zbekiston misolida ekoturistik salohiyatning hududiy taqsimlanishini tahlil qilish alohida ahamiyatga ega, chunki mamlakatning tabiiy geografik xilma xilligi ekoturizmning turli shakllarini rivojlantirish imkonini beradi. 2-jadvalda O‘zbekistonning asosiy hududlari bo‘yicha ekoturistik resurslarning umumlashtirilgan tavsifi keltirilgan.

2-jadval. O‘zbekiston hududlarida ekoturistik resurslarning taqsimlanishi

Hudud	**Asosiy tabiiy resurs turi**	**Ekoturizmning mumkin bo‘lgan shakli**
Toshkent viloyati (Chotqol, Katta Chimyon)	tog‘ massivlari, o‘rmon zonalari	trekking, tog‘ turizmi, alpinizm
Zomin, Nurota, Hisor tog‘lari	qo‘riqxonalar, noyob flora va fauna	ilmiy ekoturizm, ekologik yo‘nalishlar
Farg‘ona vodiysi daryolari (Chotqol, Piskom, Ko‘ksuv)	tog‘ daryolari va soylar	rafting, suv turizmi
Cho‘l va tekislik hududlari (Qizilqum, Orolbo‘yi)	barxan, to‘qay, sho‘rxok landshaftlari	tuya sayrlari, cho‘l ekoturizmi
Chinoz va boshqa daryo bo‘yi hududlari	gidrografik resurslar, baliqchilik zonalari	baliqchilik va suv havzalari ekoturizmi

Ikkinchi jadval tahlili shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston tabiiy geografik jihatdan ekoturizmning turli shakllarini rivojlantirish uchun boy salohiyatga ega. Tog‘li hududlar trekking va alpinizm uchun, cho‘l zonalari o‘ziga xos ekzotik ekoturizm shakllari uchun, daryo va soy havzalari esa suv turizmi uchun qulay shart sharoit yaratadi [9], [10]. Biroq, ushbu salohiyatdan to‘liq foydalanish uchun infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, ekoturistik marshrutlarning tizimli tashkil etilmaganligi va mahalliy aholining turizm faoliyatiga jalb etilish darajasining pastligi kabi omillar hali ham jiddiy to‘siq bo‘lib qolmoqda.

Umumiy tahlil natijalariga ko‘ra, ekoturizm tamoyillarining barqaror turizmni rivojlantirishdagi ahamiyati quyidagi uch yo‘nalishda namoyon bo‘ladi. Birinchidan, ekologik barqarorlik nuqtai nazaridan ekoturizm tabiiy resurslarni asrab avaylash va biologik xilma xillikni saqlashga xizmat qiladi. Ikkinchidan, ijtimoiy barqarorlik jihatidan u mahalliy jamiyatlarni turizm faoliyatiga jalb etish orqali ularning ijtimoiy iqtisodiy farovonligini oshiradi. Uchinchidan, iqtisodiy barqarorlik nuqtai nazaridan ekoturizm hududlarning turistik diversifikatsiyasini ta’minlaydi va yangi ish o‘rinlari yaratadi. Bu uch yo‘nalishning uyg‘un tarzda amalga oshirilishi barqaror turizmning yakuniy maqsadiga erishishning asosiy sharti hisoblanadi.

Ekoturizmni rivojlantirish jarayonida institutsional omillarning o‘rni alohida tahlil talab etadi. Amaliyot shuni ko‘rsatadiki, ekoturistik hududlarni boshqarish tizimi qanchalik markazlashgan va samarasiz bo‘lsa, shunchalik tabiiy resurslardan foydalanishda nomutanosiblik yuzaga keladi. Aksincha, mahalliy hokimiyat organlari, milliy bog‘ ma’muriyatlari va xususiy sektor o‘rtasida aniq vazifalar taqsimlangan boshqaruv modeli mavjud bo‘lgan hududlarda ekoturizm nisbatan barqaror va uzoq muddatli asosda rivojlanadi. Bunday institutsional tuzilma ekologik monitoring, moliyaviy resurslarni taqsimlash va turistik oqimni tartibga solish borasidagi qarorlarni tezkor va samarali qabul qilish imkonini beradi, natijada tabiiy hududlarga tushadigan antropogen yuk optimal darajada saqlanadi.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Iqtisodiy nuqtai nazardan qaraganda, ekoturizmning boshqa turizm turlaridan farqli xususiyati shundaki, undan olinadigan daromadning muhim qismi bevosita mahalliy iqtisodiyot doirasida qoladi. Mehmonxona xizmatlari, transport, gid xizmatlari va mahalliy hunarmandchilik mahsulotlarini sotish orqali shakllanadigan daromad oqimlari mahalliy aholining turizm sohasiga bo‘lgan ijobiy munosabatini kuchaytiradi va ularni tabiiy resurslarni asrab avaylashga rag‘batlantiradi. Shu bilan birga, bunday iqtisodiy samaradorlikka erishish faqat turistik infratuzilma va xizmat ko‘rsatish sifati tegishli darajada bo‘lgan taqdirdagina mumkin bo‘ladi, aks holda ekoturistik salohiyatning katta qismi amalda foydalanilmagan holda qoladi.

Ijtimoiy jihatdan tahlil qilinganda, ekoturizmning ta’lim va ma’rifat beruvchi funksiyasi alohida ahamiyat kasb etadi. Sayyohlarning tabiat va mahalliy madaniyat bilan bevosita muloqotda bo‘lishi ularda ekologik ongni shakllantiradi, bu esa faqat sayohat davomidagi xulq atvorga emas, balki kelajakda ham atrof muhitga nisbatan mas'uliyatli munosabatning saqlanib qolishiga xizmat qiladi. Mahalliy aholi uchun esa bu jarayon o‘zining tabiiy va madaniy merosining qadrini yanada chuqurroq anglash imkonini beradi, natijada ekoturizm nafaqat iqtisodiy, balki ma’naviy va madaniy barqarorlikni ta’minlashning ham muhim vositasiga aylanadi.

Ekologik barqarorlik nuqtai nazaridan tahlil qilinganda, ekoturizmning tabiiy resurslarga ko‘rsatadigan bosimni pasaytirish salohiyati uning to‘g‘ri rejalashtirilgan marshrutlar va ruxsat etilgan tashrif me’zonlariga qanchalik amal qilinishiga bevosita bog‘liq bo‘lib qoladi. Ayni bir hududda sayyohlar oqimining nazoratsiz o‘sishi, hatto ekoturizm nomi ostida amalga oshirilsa ham, tuproq eroziyasi, o‘simlik qatlamining shikastlanishi va yovvoyi hayvonlarning o‘z tabiiy muhitidan chetlashishi kabi salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli ekologik barqarorlikni ta’minlashda hududning ko‘tarish qobiliyati (tashrif buyuruvchilarning maksimal ruxsat etilgan soni) ilmiy asosda belgilanishi va bu ko‘rsatkichga qat'iy amal qilinishi zarur, aks holda ekoturizmning nomigagina "yashil" bo‘lib qolish xavfi yuzaga keladi.

Raqamli texnologiyalarning turizm sohasiga tobora chuqur kirib borishi ekoturizmni rivojlantirishda yangi imkoniyatlar ochib bermoqda. Onlayn platformalar va mobil ilovalar orqali ekoturistik marshrutlarni oldindan rejalashtirish, hududning ekologik yukini real vaqt rejimida kuzatib borish va sayyohlarga tabiat haqida interaktiv ma’lumot taqdim etish mumkin bo‘lib qoldi. Bunday raqamli vositalar, bir tomondan, ekoturizmni tartibga solish samaradorligini oshirsa, ikkinchi tomondan, kichik hajmdagi mahalliy turistik xizmat ko‘rsatuvchilarning kengroq auditoriyaga chiqishi va o‘z xizmatlarini xalqaro bozorda taqdim etishi uchun qulay shart sharoit yaratadi, bu esa oxir oqibatda hududlarning ekoturistik salohiyatidan yanada samarali foydalanishga xizmat qiladi.

Xulosa va takliflar. O‘tkazilgan tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, ekoturizm tamoyillari barqaror turizmni rivojlantirishning uzviy va ajralmas qismi hisoblanadi. Ekoturizm nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilish vositasi, balki mahalliy jamiyatlarning ijtimoiy iqtisodiy farovonligini oshirish va turizm sohasini diversifikatsiya qilishning samarali mexanizmi sifatida ham namoyon bo‘ladi. Jahon tajribasi tahlili ekoturizmning umumiy turizm sohasiga nisbatan yuqori o‘sish sur'atlarga ega ekanligini, biroq bu o‘sish faqat tegishli tartibga solish va nazorat mexanizmlari mavjud bo‘lgan taqdirda haqiqiy barqarorlikka xizmat qilishini ko‘rsatdi.

O‘zbekiston misolida o‘tkazilgan tahlil mamlakatning tabiiy geografik xilma xilligi ekoturizmning turli shakllarini rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratayotganini, biroq bu salohiyatdan foydalanish darajasi hali ham yetarli emasligini ko‘rsatdi. Ushbu holat infratuzilmaviy, institutsional va ta’lim sohasidagi bir qator kamchiliklar bilan bog‘liq.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi takliflar ishlab chiqilgan. Birinchidan, ekoturistik hududlarda infratuzilmani rivojlantirish davlat va xususiy sektor hamkorligi asosida amalga oshirilishi lozim, bu esa investitsiyalar jalb etish imkonini kengaytiradi. Ikkinchidan, mahalliy jamiyatlarni

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

ekoturizm faoliyatiga bevosita jalb etish mexanizmlarini, xususan qishloq turizmi va hunarmandchilik mahsulotlarini sotish orqali daromad olish imkoniyatlarini kengaytirish zarur. Uchinchidan, ekoturizm sohasida ixtisoslashgan kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish, shu jumladan oliy ta'lim muassasalarida tegishli ta'lim yo'nalishlarini rivojlantirish maqsadga muvofiqdir. To'rtinchidan, ekoturistik hududlarda ekologik monitoring va nazorat tizimini joriy etish, bu orqali tabiiy resurslarga bo'lgan antropogen bosimni kamaytirish talab etiladi. Beshinchidan, ekoturizmni targ'ib qilish borasida xalqaro tashkilotlar va xorijiy tajriba bilan hamkorlikni kuchaytirish, shuningdek raqamli marketing vositalaridan foydalanishni kengaytirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fennell D.A. Ecotourism: An Introduction. 4th ed. London: Routledge, 2020. 392 p.
2. Ceballos-Lascurain H. Tourism, Ecotourism, and Protected Areas: The State of Nature-Based Tourism Around the World and Guidelines for Its Development. Gland: IUCN, World Conservation Union, 1996. 301 p.
3. The International Ecotourism Society (TIES). What is Ecotourism: Definition and Principles. Washington, D.C.: TIES, 1991 (rev.).
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2019 — 2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi PQ4477-sonli qarori., https://lex.uz/docs/-4539502
5. Fennell D.A. Ecotourism and the Myth of Indigenous Stewardship // Journal of Sustainable Tourism. 2008. Vol. 16, No. 2. P. 129145.
6. Honey M. Ecotourism and Sustainable Development: Who Owns Paradise? 2nd ed. Washington: Island Press, 2008. 568 p.
7. Бабкин А.В. Специальные виды туризма. Ростов на Дону: Феникс, 2008. 252 с.
8. Абдалимов И.Қ. Ўзбекистонда экологик туризмни ривожлантириш истиқболлари // Иқтисодиёт ва таълим. 2021. № 4. Б. 210217.
9. Қулиев Н., Латифова М. Туризмнинг барқарор ривожланиш тамойилларига ўтиш муаммолари ва ечимлари // Тошкент давлат иқтисодиёт университети илмий журнали. 2022. № 2. Б. 8593.
10. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Turizm sohasi statistik ma'lumotlari. Toshkent: Davstatqo'mita, 2023.